Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий.*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Иошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций.

В. И. Ульянов-Ленинын кабинетыштыже. Пурла гыч шолашке: В. И. Ульянов-Ленин, Я. М. Свердлов, В. М. Молотов, И. В. Сталин, М. И. Калинин, Ф. Э Дзержинский. Москва, Кремль. 1918 ий. Художник Н. А. Павловын сӱретше.

ЛЕНИНЫН СУГЫНЬЫЖЫМ ШУКТЕНА

1924 ий 21 январьыште пӱтынь тӱнясе пролетариатын великий вождьшо Владимир Ильич Ленин колен. Тунам чыла элысе шемер-шамыч кугу ойго дене авалтыныт ыле. Тиде келге ойго жапыште Москваште Совет-шамычын II-шо Всесоюзный с'ездышт эртен. С'ездыште Сталин йолташ коммунистический партий лӱм дене Ленинын сугыньыжым тайныде шуктен шогаш великий клятвым пуэн. Тидлан ынде латкуд ий темын.

Ленинын сугыньыжо почеш Российым социалистическийым ыштышаш задача шоген. Тидлан мемнан элыште машина-шамычым ыштыше шолдыра промышленностьым строитлаш, тыге пӱтынь калык озанлыкым виянгден колташ, манын Владимир Ильич туныктен.

Сталин йолташын вуйлатымыже дене Ленинын тиде сугыньыжо чаплын шукталтын. Мемнан родина тӱняште эн виян, эн поян элыш савырнен. Ме ынде чыла тӱрлӧ машина-шамычым ыштен цертына. Тошто годсо Россия социалистический государствыш савырнен.

Владимир Ильич пӱтынь калыклан образованийым налаш кумда корным почын да волгалтарен. Элыштына тӱжем дене у школа-шамычым ыштыме. Тушто 33 миллион утла йоча тунемеш.

Партий ден правительство йоча-шамычын пиалышт верч, нуным туныктышаш верч кече еда тыршат. Ме тиде тыршымашлан сайын да отлично тунемшаш улына. Мемнан ончылно коммунизмын активный строительже лийшаш задача шога, а тидлан Ленин кӱштымӧ семын тыршен тунемаш кӱлеш.

...„Коммунист лияш тунам лиеш, кунам человечествын ыштен лукмо чыла поянлыкын шинчымашыже дене шкендын памятетым пойдарет.

Мыланна зубрежка огеш кӱл, но мыланна кажне тунемшын памятьшым тӱҥ факт-шамычын шинчымашышт дене виянгдаш да усовершенствоватлаш кӱлеш"... Владимир Ильичын тиде ойлымыжым пионер ден тунемше-шамычлан раш пален шогашышт кӱлеш.

Ленинын пашаже колыдымашлык. Великий Сталин вуйлатыме дене пӱтынь советский калык Ильичын сугыньыжым чаплын шуктен шога.

Ленин ойым шуктен тольыч

Мемнан илыш пешак сае,
Илыш весела.
Куанымаш ташлен Юл гае
Шӱмыштӧ чылан.
Сылне мурым
муралталын

Ошкылына ме таҥ.
Йыр пиал ден пеледалын
Кушкына улаҥ.
Кугу кече—Сталин
вождьна—

Шочмо шӱм мемнан.
Ленин ойым шуктен
тольо,

Чап да честь тудлан.
Тиде чапле илышнажым
Сталин вождь пуэн.
Кажным улан
ыштышашлан

Ачала тыршен.
Родной, эн лишыл, эн сай
Сталин ден пырля
Шошо сылне пӱртыс гае
Тӱзланыш элна.
Ленин вождьна колымо
годым

Клятвым пуэнат.
Тиде клятвым кажне
кечын

Тый шуктен толат.
Кужу лийже ӱмыретше,
Сталин ачана.
Меже—тыйын икшыветше
Куачен илена!

Долгов Миклай.

Сотнур средний школа.

Мыланна Ильич тунемаш шӱден

СОРЕВНОВАТЛЫМАШТЕ ВИЙ

Мемнан элыште социалистический соревнований кумдан шарлен. Мемнан дене чыланат соревноватлен пашам ыштат: пашазе-шамычат, колхозник-шамычат, интеллигент-шамычат, тыгак тунемше-шамычат. Школлаште тунемше-шамыч сайын тунемшаш верч, сознательный дисциплиным нӧлталшаш верч кучедалыт. Соревноватлымаште — кугу вий, — тиде чылалан раш. Но мемнан школышто тунемме ий тӱҥалтыш гычак соревнований кумдан ыш шарле. Тунам шуко пионер, комсомолец шамычак соревнованийыш ушнен огытыл ыле. Мемнан пионерский организацийна нунын дене пашам шуко ыштыш. Сбору што ме кузе сайын тунемшаш, дисциплиным нӧлталшаш нерген ятыр канашенна.

Кокымшо чырык гыч мемнан пӱтынь школа соревнованийыш ушныш. Чырык мучаште мемнан ятыр сай результат лие. 8-ше классыште тунемше-шамыч Окольникова Мария ден Петухова Анастасиян 1-й чырыкыште 3—4 „плохо" отметкышт ыле. А 2-шо чырык мучашыште чыла „хорошом" налыныт. 7-ше классыште тунемше-шамыч —Пирогов Федор ден Романов Андрейын первый чырыкыште 1-3 „плохышт" ыле. А кокымшо чырыкыште нуно „отлично" ден „хорошом" велэ налыныт! Могай сеҥымаш! Вот садлан ынде мемнан школышто социалистический соревнованийым кугун аклат. Ме она мондо: соревноватлымаште—кугу вий. Соревноватлымаш дене ме Ленинын кӱштымыжым шуктена.

Окольников Кавырля.

У-Тор'ял район,
Тошто-Тор'ял средний школа.

Отличнын тунемаш

Рябинова Маргарита мемнан классын отличницаже. Тудо Ленинын кӱштымыжӧ семын—зубрешка дене огыл, а сознаний дене тунемеш, тунеммаште чылажымат умлаш тырша. Садлан тудын оценкыже-шамыч отлично да хорошо велэ улыт. Маргарита 2-шо пионерский отрядын вожатыйже. Тудын отрядыштыже „плохо" шагал. Тыгай результатыш начар тунемше-шамычлан полшымашым организоватлыме дене шумо. Кӧ иктажмом ок умыло гын, Рита шкежак умылтара.

Алексеев Арсий.

Морко район,
Шиньша средний школа,
6-шо класс.

Йошкар-Ола 4 № школышто отлично тунемше-шамыч: первый ряд (шола гыч пурлашке) З Мочалова, А. Чернова, Ю. Вавилова. Кокымшо ряд: И. Зуев, Р. Смирнов, В. Егоров, Ж. Паткин.

Фото С. Чуршуковын.

Пионерский полыш

Ме „Кутко" колхозысо йоча-шамыч кугу еҥ-шамычын пашаштышт кертмына семын эре полшена. Кидалашев Петр, Александров Василий, Васильев Ананий ик каныш кече годым погынышт да ял мучко 42 пуд ломыжым погышт. Тунамак нуно колхозын правлений пӧртшым портрет, лозунг, плакат-шамыч дене сылнештарышт.

Степанов Саня.

Морко район,
Кугу-Кожлаял ял совет.

Первый совхоз-шамыч

Броды уездный ола деч мӱндырнӧ огыл ожнысо помещикын именийыштыже Львовский областьыште первый совхоз ышталтеш. Тудын 1800 гектар мландыже уло.

7

Шарныза, йӧратыза, тунемза Ильичым, мемнан вождьнам, мемнан учительнам...

И. СТАЛИН.

В. И. Ульянов-Ленин гимназийым пытарымекыже. 1887 ий.
Художник Н. А Павловын сӱретше.

ЛЕНИН КУЗЕ ЛУДЫН

Владимир Ильич пеш самырык улмыж годымак кажне кастене книгам лудын. Тудо гимназийым 17 ияш тунемын пытарен. Самырыкше годымак книгам лудын велэ огыл, но изучатлен да конспектым ыштен. Вес эллаште, ссылкыште улмыжо годымат яра жапым моштен кучылтын. Библиотекыш чӱчкыдын коштын. Тӱрлӧ науко дене пеш шуко книга-шамычым лудын.

Книгам лудын мошташ—кугу искусство. Ленин тиде искусствым чаплын усвоитлен моштен. Маркс—Энгельс—Ленин институтын стальной шкафлаштышт Ленинын лудмо лу дене книга-шамыч аралалтыт. Тудо книгалаште палым ыштымаш, удыркалымаш шуко уло. Ленин книгам лудмыжо годым кидыштыже обязательно карандашым але ручкам куча улмаш. Тыге тудо лудмо годымак шке шонымыжым поляшке возен.

Ленинын память пеш сай улмаш, но факт-шамычым эре тетрадьышкыже возен да тудым уэш келгын тунемын.

Пеш кӱлешан книга-шамычым Ленин шуко пачаш лудын. Стальной шкафлаште лу дене кӱжгӱ тетрадь-шамыч аралалтыт. Тудо лудын лекме ятыр книган содержанийыштым тетрадьышке возен налеш да конспектироватла улмаш. Тиде тетрадь-шамыч пеш интересный улыт. Вет Ленин книгам лудмыж годым шкенжын шонымыжым тушко возен.

Ленин иктаж могай вопросым изучатлымыже годым, тиде вопрос дене чыла книга-шамычым умылаш тыршен лудын. Тудо „Развитие капитализма в России“ книгам возашлан кум йылме дене возымо 475 книгам, „Империализм, как высшая стадия капитализма“ возаш 503 книгам да газета ден журналласе 353 статья-шамычым лудын.

Ленинын ешыжлан колтымо 300 письма аралалтыныт. Нуно тюрьма, ссылке, вес элла гыч колтымо улыт. Тудо шуко письмаштыже книга нерген возен: то иктаж могай книгам муаш шӱден, але книга-шамычым лудаш темлен воза улмаш.

Ленин Маркс ден Энгельс семынак научный книга-шамычым велэ огыл, но беллетристикым, ойыртемынак классик-шамычым поснак йӧратен лудын.

ВЕЛИКИЙ ДРУЖБА

Сталин йолташын самырык годсо йолташышт тудын деч Ленинын лӱмжым 1898 ийыште але первый пален налыныт. Тиде эше Тифлисский духовный семинарийыштак лийын. Сталин йолташ подпольный революционный кружок-шамычым вуйлатен, Марксын пашаже дене знакомый ыле, Ленинын статьяже-шамычым кугу куанымаш дене лудын. Сталин йолташ тунамак Ленинын пашазе классын великий вождьшо улмыжлан чот ӱшанен.

— Мый кузе гынат тудым ужшаш улам! — манын Сталин йолташ.

1901 ий шуын. Ленин вес кугыжаныште илен. Тудын вуйлатымыже почеш тушто „Искра“ газета лекташ тӱналын. Тиде газета Российысе пӱтынь революционный вийым самодержавий ваштареш кучедалаш чумырен. Сталин йолташ „Искра“ газетым внимательно лудын. Кажне ленинский шомак тудым пролетарский революционерын великий мастерстволан туныктен. Сталин-Ленинын корныжо дене тайныде каен, тудын эн сай ученикше, лишыл, ӱ ш а н л е йолташыже да Ленинын пашажым умбакыже ыштыше лийын.

1902 ий 5 апрельыште кугыжан жандармышт Сталин йолташым арестоватлат да Восточный Сибирысе Новая уд ялыш колтат. Владимир Ильич тунам Сталин йолташын Кавказыште кугу революционный пашам ыштымыже нерген шинчен шоген. Мӱндыр Новый Уд ялыш письма толеш. Тиде Ленин деч первый письма у л м а ш. Сталин йолташ тиде колтымо письма жандарм-шамычын кидышкышт ынже верешт манын йӱлалтен. Варажым тудым пеш чаманен. Письма ломыжыш савырнен гынат, партий ончылно могай задача-шамыч шогымо нерген Ленинын шомакше курымешлан шарналтеш...

1905 ийыште, первый русский революций жапыште, Ленин Финляндийыш, большевик-шамыч конференцийыш толын. Сталин йолташат тушко миен. Тудо тунам пеш рвезе гае койын, простой руш тувырым да пиджакым чийше улмаш. Сталин йолташ Лениным пӱлемын угылыштыжо шинчымыже годым ужын. Тунам Ленин конференцийсе делегат-шамыч дене мутланен. Ленинын простой да скромный улмыжо вик шинчалан пернен. Тудо делегат-шамыч дене пеш шыман кутырен. Тыглай еҥ-шамыч деч нигузеат ойыртемалтын огыл. Конференцийыште Ленин речь дене выступатлен.

Пролетарский революцийын вождьшо-шамычын первый вашлиймышт кужун шуйнен огыл.

Нуно эше Стокгольмысо да Лондонысо партийный с'ездлаште вашлийыныт. Тиде вашлиймаш-шамычат кӱчык жапан л и й ы н ы т. Ленин Сталин йолташым тудын тушман ваштареш чакныде кучедалмыжлан, революцийын пашажлан мучашдыме преданный улмыжлан чот йӧратен.

Империалистический война деч ончыч Ленин русский граница лишне, Галицийыште илен. Тунам Сталин туддеке кок гана миен.

1913 ийыште кугыжан палач-шамыч Сталин йолташым мӱндыр Курейкыш (Туруханский край) колтат. Сталин йолташ т у ш т а т Ленин нерген да калыкын пиалышт верч кучедалме нерген шонымым чарнен огыл.

1917 ий. Февральский революций. Сталин йолташ ссылка гыч Петроградыш толаш лектеш, корнышто Ленинлан саламлыме телеграммым к о л т а. Вашке Ленин вес эл гыч пӧртылеш. Тудым в а ш л и я ш Сталинын вуйлатыме пашазе делегаций миен...

Октябрьский Социалистический революцийын великий кечыже-шамыч лишемыныт.

Ленин Петроградыш толеш да пашазе, красногвардеец ден салтак-шамычын вооруженный восстанийлан ямдылалтмым в у й л а т а. Ленин дене пырля Сталин йолташ лийын. Тудо восстанийын планжым разработатлен. Революционный войскам куш колташ, могай вокзал, кӱвар, урем-шамычым эн первый шупшын налме нерген ончычак решатлыме улмаш. Ленин ден Сталинын вуйлатымышт почеш пролетарский революций сеҥен.

Революцийын эн решающий кечылаштыже, гражданский войнан ийлаштыже Ленин ден Сталин эре пырля пашам ыштеныт. Чӱчкыдынак иктаж могай важный решений-шамычым принимайтлыме деч о н ч ы ч, Ленин тыге ойлен:

— Эн ончыч Сталин дене каҥашем.

Ленин Сталиным шкенжын ӱшан соратникшылан да другшылан шотлен. Центральный К о м и т е т ден Ленин Сталин йолташым фронтын эн ответственный участкылашкыже колтеныт. Ленинын черле улмыжо годым, Сталин йолташ тудым Совнаркомышто замещатлен (Ленин Совнарком председатель ыле).

Кугу паша Владимир Ильичын тазалыкшым лунчыртен. 1922 ий мучаште тудлан шке чыла пашажым коден каяшыже логалын.

Сталин йолташ Ленином мучашдыме чот й ӧ р а т а. Ленинын лӱмжӧ тудлан эн шерге.

Великий вождь Сталин йолташын вуйлатымыже дене Ленинын заветыже шукталтын. Мемнан элыште социализмым ыштыме.

„Сталин—тиде Ленин таче“,—тыге советский элын другшо, французский революционер писатель Анри Барбюс возен. **Д. Влайков.**

Петроградыште пашазын пачерыштыже В. И. Ленин И. В. Сталин дене каҥаша. 1917 ий. П. Васильевын сӱретше.

УЧЕНИК ВЛАДИМИР УЛЬЯНОВ

Владимир Ильич изиже годым пеш писе, толашаш йӧратыше йоча улмаш. Эре тӱрлӧ модыш-шамычым шонен луктеден да йывыртен модын. Тудо эн лӱшкыман, куржталман модыш-шамычым—индеец-шамыч, палочка—стукалочка лӱман модыш-шамычым ойыркален налын. А модмо годым керек-кунамат нигӧ деч чот куржталын да нигӧ деч чот кычкыркален.

Модмаш да толашымаш Володялан эн сай тунемше лияш мешаен огытыл. Тудо правилым пеҥгыдын шуктен: „Пашалан—жапым, модаш—шагат“. Кунам тудо книга да тетрадь дене пашам ышташ пижын, пӱтынь вийжым тушко пыштен.

Владимир Ильичын изи годсекак пеш чапле чертаже лийын: керек-мом ышташ гынат, кузе гынат чаплын ышташ тыршаш. Модаш гын, кудывечыште чыла тарванылже, пӱтынь урамысе йоча-шамыч модмашке куржын толышт—вот кузе модаш. А заниматлаш гын, то нигушакат умылдымо вер ынже код, ик умылдымо правилат, тунемдыме ик урокат ынже лий.

Гимназийыште тунеммыже годым, туныктышо-шамыч Владимир Ильичлан иктаж-могай сочиненийым мӧҥгыштӧ возаш пуэныт гын, тудо заданийым нигунамат пытартыш кече марте коден огыл, тудо кечынак материалым погаш тӱҥалын. Кӱлеш книга-шамычым муэден да нуным лудын, мо кӱлешым возен налын.

Владимир Ильич утларакше карандаш дене возен. А карандашыже тудын эре пеш вичкыжын кошартыме лийын. Возымыж годым тудо кагаз листым лук тодылын да кагазын ик могырешыже велэ возен.

Керек-мом возашланат Владимир Ильич эн ончыч планым ыштен. Пашаште тудо моло дечат тыгай аккуратный лияш требоватлен. Володян шужарже—Мария Ильинична кокымшо классыште тунеммыже годым южгынам тудо шужаржылан полшен. Ик гана туныктышо Мария Ильиничналан Европа картым сӱретлаш пуэн. Тудо картым ончалын да кид денак сӱретлен. Володя тидым ужын да тыге ышташ ок йӧрӧ, манын каласен. Тидлан циркуль уло. Циркуль дене чыла расстояний-шамычым висаш да картым уэш сӱретлаш кӱлеш. Тыгак ышташ тудо шке шужаржым заставитлен, а йоҥылыш сӱретлыме картшым кудалташ кӱштен.

Шке шинчымашыжым Владимир Ильич йолташыже-шамычлан пуэн моштен. Тудо нунылан нелэ урок-шамычым, задачым умылтарен, сочиненийым возаш да латинский ден греческий йылме гыч кусараш полшен. Владимир Ильич гимназийын пытартыш кок классыштыже тунеммыже годым ик чуваш учительлан заниматлаш полшен тудым университетыш пурашлан экзаменлан ямдылен. Результат сай лийын: Владимир Ильичын ученикше экзаменым пеш чаплын сдатлен да университетыште шкенжын йӧратыме наукыжо—математика дене заниматлен кертын.

Ученик Владимир Ульянов нерген, тудын способностьшо тыршымыже, пашам йӧратымашыже нерген пеш чаплын ончыктышо документ-шамыч аралалт кодыныт. Теве Симбирский гимназийысе ученик-шамычын табельышт. Страницын кӱшныжӧ возымо: „IVа“ классын ученикше Ульянов Владимир“. Шолаште предмет-шамычым возымо, а турлаште, чыла графалаштат, чыла клеткылаштат визытан цифр-шамыч улыт. „Успехи“ графаштат визытан цифр, „Внимание“ графаштат, „Прилежание“ графаштат визыт.

Владимир Ульяновлан пумо аттестатат визытан цифр-шамыч дене темын. Тушто возымо: „Отличный поведенийым да тыршымашым, наукым, утларакше древний йылме-шамычым тунеммаште отличный успех-шамычым шотыш налын, педагогический совет тудым, **Ульяновым, ЗОЛОТОЙ МЕДАЛЬ дене** наградитлаш пунчалын...

Студент-шамычын погынымашлашкышт коштмылан начальство Владимир Ильичым Казанский университет гыч луктын колтен. Тудлан шкетын тунемашыже да университет курслан экзаменым экстерна дене сдаватлашыже логалын.

Кеҥежым Владимир Ильич ш у ж а р ж е-шамыч дене пырля ялыште илен да чот заниматлен. Пистер коклась корно мучашеш тудо шкаланже „кабинетым“ ыштен—мландеш тенгыл ден ӱстелым кӱнчен шогалтен. Эрдене чайым йӱмеке, книга-шамычшым погалтен да ик минутымат юватылде вик тушко каен. Пуйто тушто тудым строгий туныктышо вуча. Кечывал марте тушто пашам чот ыштен.

Кечывал кочкыш деч вара Ильич книгажым поген, адак тудо лукышкак каен. Только эрдене нелырак содержанийан книгам налын, а кечывал деч вара куштылгыракым.

„А вара каналтен коштеда, йӱштылеш ыле,—Анна Ильинична шарнен ойла,—кастене чай йӱмӧ деч вара комнатыш шыҥа-шамыч ынышт пуро, манын, лампе тулым налын, пӧртончыко лектешат, Володя адакат книгам лудаш тӱҥалеш ыле“.

Кажне пионерлан, кажне школьниклан Ленин семын тунемман. Ленин семынак занятийыш уло кумыл дене относитлыман, аккуратный, шке деке требовательный лийман. Наукым нойыде тунемман, шарнаш кӱлеш: шинчымаш—коммунизм верч кучедалмаште виян оружий. **С. Гарбузов.**

В. И. Ленин Казанский университетысе студенческий погынымаште. 1887 ий. Декабрь.
Художник Б. И. Кожинын сӱретше.

И. В. Сталин Совет-шамычын II Всесоюзный с'ездыште выступатла.
Художник П. Васильевын сӱретше.

ВЕЛИКИЙ КЛЯТВА

1924 ийыште траурный ленинский кечылаште Совет-шамычын Всесоюзный II с'ездыштыже партий лӱм дене Сталин йолташ великий клятвым пуэн. Тудо тыге ойлен:

„Ме коммунист-шамыч особый складан еҥ-шамыч улына. Ме особый материал дене скроитлалтынна. Ме—нуно, кудо великий пролетарский стратегын армийжым, Ленин йолташын армийжым составлятлена. Тиде армийыште шогымо честь деч кӱшнӧ нимат уке, кудын основательже да руководительже Ленин йолташ улеш...

Мемнан деч кайшыжла, Ленин йолташ мыланна партий членын великий лӱмжым кӱшнӧ кучаш да яндарыште аралаш завещатлыш. Ленин йолташ, тыйын тиде заповедетым ме честь дене шуктена, манын тыланет клятвым пуэна!..

Мемнан деч кайшыжла Ленин йолташ мыланна мемнан партийын единствожым шинча сорта семын аралаш завещатлыш. Ленин йолташ, тыйын тиде заповедетымат ме честь дене шуктена, манын тыланет клятвым пуэна!..

Мемнан деч кайшыжла, Ленин йолташ мыланна пролетариатын диктатуржым аралаш да пеҥгыдемдаш завещатлыш. Ленин йолташ, тыйын тиде заповедетымат честь дене шукташ ме шкенан вийнам она чамане, манын тыланет клятвым пуэна!..

Мемнан деч кайшыжла, Ленин йолташ мыланна пашазе ден кресаньык-шамыч Союзым чыла вий дене пеҥгыдемдаш завещатлыш. Ленин йолташ, тыйын тиде заповедетымат ме честь дене шуктена, манын тыланет клятвым пуэна!..

... Йошкар Армийым пеҥгыдемдымаш да тудын состояниийжым саемдымаш мемнан партийын важнейший задачыже-шамыч гыч иктыже лийын шога, манын мыланна Ленин ик гана велэ огыл ончыктен... Мемнан Йошкар Армийым, мемнан Йошкар флотым пеҥгыдемдашлан шкенан вийнам она чамане, манын клятвым пуэна...

Мемнан деч кайшыжла, Ленин йолташ мыланна Коммунистический Интернационалын принципше-шамычлан верностьым завещатлыш. Ленин йолташ, пӱтынь тӱнясе шемер-шамычын Союзыштым—Коммунистический Интернационалым пеҥгыдемдаш да кумдаҥдаш ме шке илышнам она чамане, манын тыланет клятвым пуэна!“

Тиде великий вождь Ленинлан большевистский клятва лийын. Тиде клятва ӱмырешлан илаш тӱҥалеш.

Тиде пӧртыштӧ В. И. Ульянов-Ленин шочын. Ульяновск (Симбирск) 1870 ий. Художник Д. И. Архангельскийын сӱретше.

1905 ийыште Зимний дворец денысе площадьыште пашазе-шамычым лӱйкалымаш.

Художник И. Владимировын сӱретше.

„Вӱран рушарня“

1905 ий 9 январьыште, рушарнян, кугыжан полицийын агентше Гапон попын ондалымыже дене Петербургский пашазе-шамыч, шке ешышт дене пырля, Зимний дворец деке кугыжа деч эрыкан илышым йодаш каеныт. Нуно кидешышт кугыжан портретшым, юмоҥам нумалын, молитвам мурен площадьыш лишемыныт.

Большевик-шамыч, кугыжа шкеже эн первый поян, тудо помещик ден фабрикант-шамычым гына арала, манын пашазе-шамычлан умылтареныт, эрыкым оружийым кидыш кучен кучедал налаш туныктеныт. Туге гынат, пашазе-шамыч кугыжа деке каеныт. Площадьыште 140 тӱжем еҥ погынен.

Миклай кугыжан приказше почеш кугыжан войска мирный калыкым пуля дене вашлийын. Тиде кечын, тӱжем утла пашазе-шамычым пуштыныт да кок тӱжем утлам сусыртеныт.

Нунын коклаште ятыр большевик-шамычат лийыныт. Пашазе-шамычын вӱрышт пеш чот йоген. Садланак тиде кечым „Вӱран рушарня“ маненыт.

„Вӱран рушарня“ нерген увер пӱтынь эл мучко шарлен.

Москваште, Харьковыште, Варшавыште,—Российын чыла олалаштыже пашазе-шамыч забастовкым, стачкым тӱҥалыныт.

Революцийын куатле вийже кушкын да шарлен. Шемер-шамыч революционный лозунг-шамыч дене уремыш лектыныт. Тидым чылажымат большевистский партий вуйлатен.

9 январь—первый русский революцийын тӱҥалтышыже лийын. 1905 ийысе первый русский революций 1917 ийыште лийше Великий Октябрьский социалистический революцийлан „генеральный репетиций“ лийын.

Школлаште ученический комитет-шамычым угыч сайлымаш эртаралтеш

Наркомпрос ден ВЛКСМ ЦК-н решенийышт почеш 1 гыч 5 февраль марте школлаште ученический комитет-шамычым угыч сайлымаш эртаралтеш. 21 гыч 25 январь марте классный организатор-шамычым угыч сайлымашым да ученический конференцийлаш делегат-шамычым сайлымашым эртараш решитлыме.

Учком-шамычым угыч сайлымаш дене тунемше-шамычын тӱшка погынымаш (конференций)-шамычлаште „Учкомын пашаже нерген“ отчет да ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийже-шамычлан лийын учкомын задачыже-шамыч нерген“ доклад обсуждатлалтеш.

Наркомпрос ден ВЛКСМ ЦК ученический комитет-шамычым угыч сайлымаш дене вуйлатымашым да тунемше-шамычын погынымашлашкышт (конференцийлашке) шке представительыштым колтымашым обеспечитлаш калык образованийын районный ден городской отделже-шамычым комсомолын райкомжо ден горкомжо-шамычым обязатленыт.

П. Темерешев йолташ.

Тошто да у ий

Те шкат ужыда: тиде звездаште вич ромб уло. Кажне ромбышто ныл числа-шамычым иктеш ушеда гын, кодшо 1939 ий лектеш.

У—1940 ий лекше манын, тиде кругласе числа-шамычын верыштым вашталтылза. Числа-шамычын верыштым чын вашталтыл шындеда гын, кажне ромбысо числа-шамычын суммышт 1940 лиеш.

Числа-шамычым кузе вашталтыл шындыман?

Ответ-шамыч

(16, 23 да 28 ноябрьласе „Ямде лий“-ым ончо)

Калык тушто-шамыч

1. Пыл. 2. Корно.

АНАГРАММА. Аптек—Артек.

МЕТАГРАММА. Мул—тул.

ТУШТО. Копшаҥге.

АНАГРАММА. Пӱчӧ—пӱгӧ.

ПУШКИНЫН ПРОИЗВЕДЕНИЙЖЕ. „Дубровский.

ТУШТО. Товар ден шанчаш.

Эн ончыч чын ответым колтеныт: Соловьева Юля ден Волкова Александра (Шернур район, Марий-Сола средний школа), Зыков Аркадий (Оршанка район, Оршанский НСШ), Гаврилов Василий, Семенов Александр, Александров Никандр (Волжский район, Кугу-Парат средний школа), Лаврентьев Володя (Морко район, Нурӱмбал НСШ), А. Иванов ден П. Петухов (Кужеҥер район, Йыван-Сола средний школа), Яныков Николай (Шернур район, Кукнур средний школа), Сергеев Миша (Сотнур район, Кужер средний школа), Григорьев Иван (Волжский район, Помар средний школа), Игнатьев Ананий, Актуганов Александр (Звенига район, Кугу-Шигак НСШ), Шашкин Саню (Оршанка район, Великополь средний школа).

Партийын ӱшанымыжым честь дене шуктыман

(Йоча-шамыч, тений 13—14 январь кечылаште, Йошкар-Олаште, областной комсомольский активын погынымашыже лийын. Погынымаште ВЛКСМ Маробкомын первый секретарьже П. И. Темерешев йолташ „ВЛКСМ ЦК X Пленумын итогшо нерген“ докладым ыштен. Тиде статьям Темерешев йолташын доклад гычше печатлена).

Советский власть годым школьный паша пеш кугу ошкыл-шамыч дене ончык каен. Ленин—Сталин партий коммунизмын пашажлан преданный улшо учитель-шамыч армийым воспитатлен.

Школа-шамыч ий еда ешаралтын шогат. Марийский АССР-ын территорийыштыже 1913 ийыште улыжат 144 шукшӱ школа веле уле, а кызыт педучилище-шамыч дене пырля 704 тӱҥалтыш да средний школа шотлалтеш.

Партий ден правительстве тыршымышт дене школа-шамычын пашаштым ятыр пеҥгыдемдыме. У учебник ден программа-шамычым лукмо. Марийский АССР-ысе школа-шамычлан гына 1939 ийыште, родной йылме дене 21 тӱрлӧ учебник лукмо.

ВКП(б)-ын XVIII съездше государственным пеҥгыдемдымаште школын рольжым адакат кӱшкӧ нӧлталын. Ме школым пеҥгыдемдыме дене государствым пеҥгыдемдена, коммунизмым каймашым писемдена. Школышто молодежь коммунизм верч кучедалашлан первый закалкым налшаш. Мемнан Йошкар Армийлан ешартышым ямдылымаш дек школа вик отношенийым иметла. Тыгак мемнан партий радамым кушташтат школа вик отношенийым иметла. Тиде чылажат школым решительно пеҥгыдемдымашым, пӱтынь комсомолын школа дек савырнымашыжым требитла.

Туге гынат, шуко комсомольский организаций-шамыч школын пашажым огыт акле. Нуно школлаште успеваемость ӱлнӧ улмым второгодничество шарлымым, тунемше-шамыч коклаште недисциплинированность, озорство, хулиганство улмым, школын ӱзгарже дек шекланыде относитлымашым, комсомолец-шамыч коклаштат дисциплиным нарушатлыше, начарын тунемше-шамыч улмым огыт замечатле. Нуно советский учитель-шамыч дек хулиганский отношений факт-шамыч улмым огыт уж.

Школлаште пашам аклыдымашым ме решительно осудитлышаш улына. Комсомольский организаций, комсомолец ден пионер-шамыч дисциплиным пудыртымаш, хулиганство ваштреш кучедалшаш улыт. Тыгак начар тунемшым пытараш тыршыман.

ВЛКСМ Центральный Комитетын X Пленумжо средний школын устав проектшым да тунемше-шамычын поведений правилыштым сайлан шотлен. Учебный заданий шуктыдымашым, урокышто отвечатлаш отказатлымашым, учительым ондалымашым да учитель дене келесырланымашым ВЛКСМ ЦК Пленум пеш чот осудитлен.

Тунемше - комсомолецын тӱҥ пашаже—сайын да отлично тунемаш. Школласе комсомольский организаций-шамыч комсомолышто шогыдымо молодежь коклаште пашам вияндышаш улыт, тыге нуным ВЛКСМ членыш шупшын шогыман.

Комсомольский погынымашлан сайын ямдылалташ кӱлеш. Погынымашлаште тунемше-шамычым волноватлыше, интересный вопрос-шамычым шындыман.

Школышто пионерский организацийын значенийже пеш кугу. Туге гынат, комсомольский организаций-шамыч пионерский организаций-шамычым начар вуйлатат.

Пленум пеш важный документым—„юный пионер-шамычын правилыштым“ утвердитлен. Нине правила-шамыч кажне отрядын пашаштыже программа лийшаш.

Ленин—Сталин партий комсомоллан молодежьлан да йоча-шамычым коммунистически воспитатлымашым ӱшанен пуэн; тиде ӱшанымашым ме честь дене оправдатлаш обязан улына.

Отв. редактор— И. М. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А—72. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.